

RAMAZAN AYI VE ORUÇ HAKKINDA -6-

(...dünden devam)

Zaten biz, oruçta anlatıldığı biçimde bir gün yerine 61 gün oruç tutmak gibi bir keffâret anlayışını, Kur'ân'ın, cezânın, işlenen suça denk olacağı prensibine aykırı olduğu gerekçesiyle kabul edemiyoruz. Çünkü Kur'ân:

Kim bir iyilik getirirse ona, ondan daha güzeli vardır. Kim kötülük getirirse, kötülükleri yapanlar, ancak yaptıkları (kötülük) kadar cezâlanırlar.
(Kasas: 49/84)

İyilik yapana, yaptığıнын on katı iyilik verilir. Kötülük yapan ise, yaptığı kötülüğün dengiyle cezâlandırılır; onlara zulmedilmez.
(En'âm: 55/160)

Kötülük yapanlar, yaptıkları kötülüğün dengi bir kötülükle cezâlanırlar.
(Yûnus: 51/27)

Kötülüğün cezâsı, yine onun gibi bir kötülüktür. Kim affeder, barışırsa onun mükâfâtı Allah'a âittir. Doğrusu O, zâlimleri sevmez.
(Şûrâ: 62/40),

Eğer azâb edecekseniz, size yapılan azâb kadar azâb edin. Ama sabrederseniz, andolsun ki o, sabredenler için daha iyidir.
(Nahl: 70/126)

Kim size saldırırsa, onun size saldırdığı kadar siz de ona saldırın; Allah'tan korkun, bilin ki Allah (günâhlardan) korunanlarla beraberdir.

(Bakara: 92/194)

buyurmaktadır. Yüce Allah, yapılan bir kötülüğe, ancak o kötülük kadar cezâ verileceğini, bundan fazla cezâ vermenin haksızlık olduğunu, Allah'ın haksızları sevmediğini böyle kuvvetle vurguladıktan sonra kendisi nasıl olur da işlenen bir günlük oruç bozma kusuruna 60+1 gün cezâ verir? Bu, indirdiği hükümlere aykırıdır. Bu keffâret cezâsı, fıkıhla uğraşanların abartısından başka bir şey değildir.

Kaldı ki kadınlar açısından düşünürsek, özürsüz olarak oruç bozma suçunu işlemiş âdet görmekte olan bir kadının böyle keffâreti tutması da mümkün değildir. Çünkü araya âdet günleri gireceğinden keffâreti yarıda kalır. *“Allah kimseye gücünün üstünde bir şey yüklemes.”*

Kur'ân-ı Kerîm'in bildirdiği üzere hastalık gibi bir özür dolayısıyla orucunu bozan, orucunu gününe gün kazâ eder. Oruç tutmaya niyyet etmeyen, özürsüz olarak oruç tutmayan, Allah'a karşı büyük bir suç işlemiş olur ama sonradan dine dönüp dinin emirlerini yapmağa, oruç tutup namaz kılmağa başladığı takdirde daha önceki oruçlarını kaza etmesi gerekmez. O insan, yeni İslâm'a dönmüş olduğundan eski halinden tevbe eder. İslâm, yani tevbe daha önceki hatâları siler.

Uyku halinde bir şey yedirilen veya içirilen kimsenin orucu bozulur mu?

Uyuyan kimsenin boğazına su dökülse, Hanefî imamlarının çoğunluğuna göre oruç bozulur. Fakat İmam-ı Züfer'e ve İmam-ı Şâfi'î'ye göre bozulmaz. Çünkü bu kimse, unutarak orucunu yiyenden daha ma'zurdur. Unutarak yiyenin, hiç değilse yemede bir iradesi ve seçimi vardır. Oysa uykuda kendisine bir şey yedirilen kimsenin hiç iradesi ve seçimi yoktur. Bu konuda Hanefî olan İmam Züfer'in ve İmam Şâfi'î'nin görüşü daha doğrudur.

Dişleri fırçalamak orucu bozar mı?

Oruçlunun misvâk kullanması da orucuna zarar vermez. Misvâk ağız temizler. Ağza su vermek nasıl mekrûh değilse, misvâk kullanmak da mekrûh değil, tersine sünnettir. Peygamber (s.a.v.) oruçlu iken de misvâk kullanmıştır. Misvâkin kuru ve yaş olmasında bir sakınca bulunmadığı gibi, su ile ıslatılmasında da bir sakınca yoktur[1] . Buna göre dişleri fırça ile temizlemek de caizdir. Ma'cun kullanmak orucu bozmamakla beraber, ihtiyaten kullanmamak daha iyidir.

Oruçlu abdestte ağızına su verirken su boğazına kaçsa, oruçlu olduğunu biliyorsa Hanefîlere göre orucu bozulur. Eğer oruçlu olduğunu anımsamıyorsa orucu bozulmaz. Bu adam, unutarak su içen kimse gibi olur. İmam Şâfi'î'ye göre ağızına su verirken kendi isteği dışında mîdesine su kaçması, hiçbir suretle orucu bozmaz. Ona göre bu adam, unutarak yiyen kimseden daha ma'zurdur. İmam Şâfi'î, Peygamberimizin: *"Ümmetimden hatâ, unutma ve zor karşısında yaptıkları şeyler affedilmiştir"* meâlindeki hadîsi delîl getirmektedir. İbn Ebî Leylâ'ya göre abdesti farz ise orucu bozulmaz, nâfile ise bozulur [2]

Oruç Tutmamayı veya Tuttuktan sonra Bozmayı Mubâh Kılan Özürler Nelerdir?

Hastalık, yolculuk, zorlanma, gebelik, emzicilik, hayatı tehlikeye düşürecek şekilde açlık, susuzluk ve ihtiyarlık. Bunlar oruç tutmamayı veya tutmuş iken bozmayı mübâh kılan özürlerdir.

1) Hasta olan kimse, oruç tuttuğu takdirde hastalığının artacağından, yahut geç iyileşeceğinden korkarsa oruç tutmaması veya tutmuş ise bozması câizdir. Tutamadığı günleri sonra kazâ eder,

2) Yolculuk: Sabah yola çıkmaya niyetlenen kimse orucunu yiyebilir. Sabah olduktan sonra sefere niyet ederse geceden tutmak için niyetlenmiş olduğu orucu yiyemez,

Eğer güç değilse seferde oruç tutmak daha efdaldır. *"Oruç tutarsanız sizin için daha iyi olur"* âye ti bunu ifâde ediyor. Yalnız seferde bütün arkadaşları oruçlarını yiyorsa ve sofraları da müşterekse o zaman cemâate uymak için efdal olan, orucu yemektir.

3) Zorlanma: Dediğini yapabilecek bir adam tarafından, oruç bozmadığı takdirde kendisini

öldüreceği veya başına bir zarar getireceği söylenirse orucunu bozması câizdir,

4) Gebe veya emzikli kadın, kendine yahut çocuğuna bir zarar, hastalık geleceğinden korkarsa oruç tutmaz, sonra kazâ eder. Başkasının çocuğunu da emzirmiş olsa durum aynıdır. Böyle hallerde korku, ya kendi galip zannıyla veya bilgili, tecrübeli, adaletli bir Müslüman doktorun tavsiyesiyle sabit olur.

5) Kendini öldürecek, aklını ve duyularını bozacak derecede bir açlığa ve susuzluğa yakalanan kimse orucunu bozabilir. Bu sayılan özürlerden biriyle orucunu yiyen kimse, özrü geçmeden ölürse bozduğu günlerin keffâretini vasiyet etmesi kendisine vâcib değildir. Bunlar, özürleri geçince muktedir oldukları miktarı kazâ ederler. Kazâda tetabu, yâni birbiri ardınca tutmak şart değildir. Ara vererek de tutabilirler.

6) Oruca dayanamayacak derecede ihtiyar olmak. **Günden güne vücutça zayıflayan ihtiyar erkeğe "şeyh-i fânî"; kadına da "acûz-i fâniye" denir. Bunlar, oruçlarını sonradan kazâ edemeyeceklerinden, tutamadıkları oruçlarının yerine fidye verirler.**

Hanefî fıkıh kitaplarında böyle yazılıyor.

Gerçekte fidye, oruca güçlülükle de olsa dayanabildiği halde oruç tutmayan kimseye gerekir. Oruca dayanamayacak derecede yaşlı olanlar, onulmaz hastalığa yakalanmış bulunanlar, "Allah kimseye gücünün üstünde bir görev yüklemes" [3] âyeti uyarınca oruç tutmakla yükümlü olmadıklarından bunların, fidye vermeleri gerekmez.

Nâfile oruçta dâvet, ziyâfet, misafire de ev sahibine de özür sayılır. Dâvet veren veya dâvet edilen kimse, nâfile orucu yiyip sonra kazâ eder.

Fidye Nedir?

Güçsüzlüğü dolayısıyla oruç tutmamakta zorlanan kimselerin, tutamadıkları farz oruçlar yerine fakirlere verecekleri bir sadakadır. Bu durumda olanlar, her oruç günü için bir fidye verirler. Fidye, bir fıtır sadakasıdır. Yâni, bir fakiri sabah ve akşam doyurmaktır. Böyle bir kimse isterse bir fakiri 30 gün doyurur. Dilerse fakire, yedireceği yemeğin bedelini verir. Toptan da verebilir.

Fidye de veremeyenler, Allah'tan af dilerler. Zaten hiç oruç tutamayacak derece ihtiyar, güçsüz insanlar, oruç tutmakla yükümlü değillerdir. Bunların, yükümlü olmadıkları oruçtan dolayı fidye vermeleri gerekmez. Çünkü “ﷻﷻﷻﷻﷻﷻﷻ ﷻﷻﷻﷻﷻ ﷻﷻﷻﷻﷻﷻ ﷻﷻﷻﷻ ﷻﷻﷻﷻﷻﷻﷻ ﷻAllah, hiç kimseye gücünün üstünde bir görev yüklemez.”

[4]

Fidye yalnız oruç için verilir. Bu hususta oruç asıldır. Şeyh-i fânî (çok ihtiyar) üzerine yemîn, katl, zihâr, iftâr keffâreti vâcib olur da keffâret vermeye gücü yetmez ise onun fidye vermesi gerekmez.

[1] . el-Mebsût: 3/99

[2] . a. g. e.: 3/66-67

[3] . Bakara: 286

[4] . Bakara: 92/286
